

Handläggare: Lisbeth Oulis
Telefon:08-508 01 696

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande (DS 2013:30)

Remiss från kommunstyrelsen (Dnr: 001-1132/2013).

Förslag till beslut.

1. Tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Kerstin Alnervik
t.f. verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Ärendet gäller en remiss av förslag i en promemoria från regeringskansliet om skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande. Syftet med förslagen i promemorian är att ungdomsmål ska bedrivas skyndsamt genom hela rättskedjan.

Förvaltningen är positiv till promemorians syfte och i huvudsak också till förslagen i promemorian. Det är angeläget att det finns ett tidsnära samband mellan anmälan och utredning i dessa ärenden.

Förvaltningen lämnar i tjänsteutlåtandet synpunkter på de delar i promemorian, som berör socialnämndens utredningsarbete och skyldighet att lämna yttranden till polismyndighet och till åklagare.

Bilaga

Remiss från regeringskansliet – Ju2013/4256/Å

Remissbehandling

Kommunstyrelsen har för yttrande remitterat promemorian Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänka och unga målsägande till Skärholmen, Älvsjö och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnder, socialnämnden samt till stadsledningskontoret. Justitiedepartementets remiss bifogas. Remisstiden sträcker sig till den 30 augusti 2013.

Promemorians innehåll och förslag

Regeringens uppdrag till utredaren är att ta ställning till hur de tidsfrister, som gäller förundersökningar när barn under 18 år är inblandade som misstänkta eller som målsägande, ska vara utformade. Syftet är att ungdomsmål ska bedrivas skyndsamt genom hela rättskedjan. Frister som gäller för utredning av barn under 15 år enligt 32 § andra stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) faller utanför utredningsuppdraget.

Flera åtgärder har vidtagits de senaste åren för att förkorta handläggningstiderna i förundersökningar rörande ungdomar och barn. Tidsfristerna för när förundersökningen ska vara avslutad och beslut ska vara fattat i åtalsfrågan skiljer sig åt, dels genom olika startpunkt för fristen då den misstänkte är delgiven misstanke respektive då någon är skäligen misstänkt, dels genom fristens längd vid dessa två situationer. Om det därutöver i ett ärende finns både en ung misstänkt och en ung målsägande finns två olika frister som kan löpa parallellt.

I promemorian föreslås

- Samordnade regler om särskilda skyndsamhetskrav och tidsfrister under förundersökningen i ärenden med unga misstänkta respektive unga målsägande. Förslagen innebär vissa mindre förändringar jämfört med gällande rätt. Syftet är att uppnå en förbättrad effektivitet i handläggningen av sådana ärenden.
- Införande av ett särskilt skyndsamhetskrav och tidsfrister i vissa mål i domstol med unga målsägande.
- Tidsfristerna i domstol i mål med unga tilltalade föreslås gälla även mål om något lindrigare brott.
- Uttrycklig möjlighet för åklagare att väcka åtal utan att yttrande från socialnämnd inkommit. Syftet är att undvika onödig väntetid i handläggningen av ärenden med unga misstänkta.

Den huvudsakliga förändringen, i förhållande till nuvarande lagstiftning av det särskilda skyndsamhetskravet under förundersökningen när den misstänkte eller

den målsägande är eller kan antas vara under 18 år, är att det gäller brott där det är föreskrivet fängelse. Idag ska det för brottet vara föreskrivet fängelse i minst sex månader. I domstol gäller som idag skyndsamhetskrav för tilltalade under 21 år. Skyndsamhetskravet i domstol för unga målsägande föreslås i mål där den unge är under 18 år. Övriga förslag i promemorian innebär förtydliganden av vilka brotts typer som omfattas, större samordning av tidsfristerna än i nu gällande reglering samt förtydligande av i vilka situationer fristen får överskridas.

Yttranden från socialnämnden

I promemorian framhålls att dagens bestämmelse, att ett yttrande från socialnämnden om möjligt ska begäras senast i samband med delgivning om brottsmisstanke, bör tillämpas mer konsekvent än idag. Åklagaren väntar ibland med att begära yttrande till dess bevisläget har klarnat och åklagaren kan bedöma om åtal ska väckas. Åklagaren väntar med sin begäran för att bespara socialnämnden onödigt arbete. Utredaren menar att detta förfarande utgör en flaskhals, då det ändå kan visa sig att yttrandet är nödvändigt. Istället för att vänta med att begära yttrande bör åklagaren, om förundersökningen läggs ned, meddela socialnämnden att yttrandet inte längre behövs.

Från den 1 mars 2012 kan också polismyndighet i egenskap av förundersökningsledare i vissa brott begära yttrande från socialnämnden. Konsekvenserna av huvudregeln, att polisen bör vänta med att redovisa ett ärende till åklagaren till dess yttrande från socialnämnden inkommit, har enligt promemorian lett till en onödig fördröjning i rättsprocessen. Om polisen kan redovisa förundersökningsprotokollet till åklagaren även om yttrande från socialtjänsten ännu inte inkommit, kan åklagarens arbete med att ta ställning i åtalsfrågan inledas utan fördröjning.

Utredaren föreslår att tidsfristen för yttrande i vissa fall kan få överskridas. Ett exempel är om det är nödvändigt med hänsyn till att den unge – misstänkt eller målsägande – ska delta i medling. Ett annat exempel är då socialnämnden behöver ytterligare tid för att färdigställa ett ungdomskontrakt eller en vårdplan och yttrandet krävs för åklagarens ställningstagande i åtalsfrågan. I förslagen förtydligas detta med att åklagaren får väcka åtal även om ett begärt yttrande inte inkommit, om det är uppenbart att yttrandet inte krävs för ställningstagande i åtalsfrågan.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Förvaltningens synpunkter

I likhet med vad som framhålls i promemorian, menar också förvaltningen att det är viktigt att på alla sätt verka för att förkorta handläggningstiderna hos polis, åklagare och domstolsväsende när det gäller mål med brottsmisstänkta under 18 år och mål med målsägande under 18 år. Det tidsnära sambandet mellan anmälan och utredning är betydelsefullt även för socialtjänstens arbete med ungdomen, då det

kan vara svårt att vid behov motivera en ungdom till att ta emot en insats så länge förundersökningen pågår.

Förvaltningen menar vidare att det är positivt att ett särskilt skyndsamhetskrav föreslås för målsägande under 18 år. Samtidigt är det angeläget, som också framhålls i promemorian, att skyndsamhetskrav och tidsfrister inte inverkar negativt på rättssäkerhet och kvalitet i handläggningen hos de myndigheter som är berörda.

Förvaltningen är positiv till förslaget att åklagaren kan väcka åtal, även om yttrande från socialtjänsten ännu inte har inkommit, om yttrandet inte behövs för ställningstagande i åtalsfrågan.

Att polismyndigheten sedan mars 2012 i egenskap av förundersökningsledare kan begära yttrande av socialnämnden har lett till att antalet yttranden har ökat markant. Yttranden begärs av polisen mycket tidigt i rättsprocessen. Om en ungdom begår många brott under en begränsad period, inkommer dessutom ofta begäran om yttranden från flera olika polisdistrikt för samma ungdom. Tidigare hade åklagare, i högre utsträckning än idag, ansvar för flera mål med samma ungdom.

Förvaltningen önskar därför en ökad samordning inom polis- och åklagarmyndigheten för att undvika begäran om flera yttranden på samma ungdom om brotten sker under en begränsad period.

Förvaltningen utreder och lämnar fler obehövligen yttranden än tidigare, eftersom många av de ärenden där polisen begär yttrande inte leder till åtal. Förändringen har lett till en ökad administration hos socialtjänsten. År 2011 lämnade förvaltningen totalt 68 yttranden till polis, åklagare eller tingsrätt. Under 2012 lämnades sammanlagt 84 yttranden och under 2013 har förvaltningen lämnat 77 yttranden till och med den 31 juli. Om förslaget, med att tidigarelägga tidsfristen i samband med att den misstänkte delges brottsmisstanke, innebär att polisen begär yttrande tidigare än idag, leder det för socialnämndens del till ännu fler obehövligen yttranden. Om begäran kommer alltför tidigt i förundersökningen, finns det inte heller tillräckligt underlag för socialnämnden att utgå ifrån i sin kontakt med den unge.

Mot ovanstående bakgrund önskar förvaltningen en större avvägning när i processen polisen begär yttrande. Det är för förvaltningen i de flesta fall tillräckligt med två till tre veckors utredningstid för att färdigställa ett yttrande.

Om polismyndigheten, som utredaren föreslår, kan redovisa förundersökningsprotokollet till åklagare även om yttrandet från socialnämnden ännu inte inkommit, skulle detta sannolikt också innebära att socialtjänsten behöver göra färre obehövligen yttranden. Detta förutsatt att polisen avvaktar något med att begära yttrande.

Regeln, om att socialnämnden ska informeras när begärt yttrande inte behövs, bör enligt förvaltningen skärpas. Det är viktigt av hänsyn både till ungdomen och till vårdnadshavarna samt för att undvika onödiga utredningsprocesser hos socialnämnden.
